

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки ОДИН ЦЕНТІВ За кордоном

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0807 - 4-0237 - Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

РАДЯТЬ БУТИ ГОТОВИМИ З ТОТАЛЬНОЮ МОБІЛІЗАЦІЄЮ

Нью Йорк, 18 травня. — Генерал Двайт Д. Айзенгавер і Бернард М. Барук погодилися в погляді над потребою втримувати готовим тотальний мобілізаційний план і здійснити його в моменті, коли почнеться стрільна війна. Цю справу обговорювано на економічних мобілізаційних семінарі в Колумбійському університеті. Приявний на цій діловій дискусії був Бернард М. Барук, дорадник президента. Він виступив з засадою, що готовість американських боєвих сил і економічних ресурсів в теперішній стадії холодної війни є потрібна для оборони Америки, бо це значно зменшить кошти справжньої війни, якщо б до неї прийшло. Він теж назвав Вашингтон „столицею нерішучості“.

Думку Барука підтримав президент Колумбійського університету, ген. Айзенгавер, кажучи, що цей план треба перемістити на міжнародний план, бо „економіка, військова стратегія й політика злучені разом“. У дальшій дискусії звернено увагу, що совєтська мобілізація перевищує нашу мобілізацію й тому вона має вищість в дипломатичній ініціативі в теперішній холодній війні.

КОМУНІСТИ ТЕРОРИЗУЮТЬ БІДНИХ ЛЮДЕЙ ПРИ РОЗДІЛЮВАННІ ДОПОМОГ.

Нью Йорк. — Посадник міста Нью Йорку, Вільям О'Двайер, виявив, що комуністи від часів передвоєнної депресії опанували установи прилюдної добродійності і зводити тероризували бідних та безробітних, які зголошувалися за допомогою. Вони відмовляли допомогу таким, які не йшли по їхній лінії і в такий спосіб тримали людей в страсі. Цього не було досі в Америці, бо „ні Демократична, ані Республіканська партії не були б зважалися робити натиску на бідних або вживати постраху як зброї, щоб переміняти людей на зрадників“ — сказав посадник. Такий стан ствердив мейор у промові на Північно-Східній Конференції Американського Товариства Прилюдної Добродійності, яка саме відбувається в готелі Астор. При цій нагоді він пригадав, як велике діло зробив комісар міської добродійності, Реймонд Гілард, який перевів чистку бюрократичних робітників з комуністичних вертілників, які опанували цю установу. В конференції беруть участь 1,000 делегатів з північно-східних штатів і з Канади. Перед конференцією члени юнії прилюдних робітників роздавали друковані листівки, звернені проти Гіларда. Гілард у своїй промові на конференції звернув увагу на цю листівку і сказав, що краще було б уживати слова „комуніст“ на означення таких осіб, а не називати їх членами юнії.

ХЕМІКИ МОЖУТЬ ПРОДОВЖИТИ ЖИТТЯ НА ДЕСЯТЬ РОКІВ.

Пасейк, Н. Дж. — Досліди над процесом старіння людини довели до висновку, що людський вік можна продовжити на десять років. Це проголошено на зібранні Американського Хемічного Товариства Долини Пасейку. Для викінчення дослідів в цій ділянці треба три мільйони доларів.

ЛІМЕН ПЕРЕДБАЧУЄ ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ.

Клівленд, Огайо. — Герберт Н. Лімен, федеральний сенатор зі штату Нью Йорк, висловив думку, що тепер заіснувала підстава до передбачення безробіття тому, що дехто складає плани для збиття робітничих платень. Ці думки висловив сен. Лімен у промові на конференції Амалтаметед Клотінг Воркерс оф Америка.

АМЕРИКА МАЄ ПОСТАЧАТИ АТОМОВІ БОМБИ ДЛЯ АТЛАНТИСЬКИХ КРАЇН

Вашингтон, 18 травня. — На підставі стратегічного плану для збірної оборони Західної Європи, складеного на конференції в Лондоні, Злучені Держави мають розбудувати відповідну силу й маринарку, як про це довідується Остин Стівенс, вашингтонський кореспондент.

Щоденника Нью Йорк Таймс. Лондонська конференція пішла дуже далеко у спеціалізації яку роллю в спільній обороні мають перебрати на себе поодинокі країни. Америка, між ін. має розвинути в першу чергу свою спосібність для постачання атомових бомб до місць, які Злучені Держави в порозумінні зі Західними державами встановлять як бази для формування великих континентальних сил і для розвитку повітряних сил.

Дві ескадри для постачання атомових бомб.

Телеграма агенції Юнайтед Пресс з Вашингтону повідомляє, що воєнна маринарка має готові дві ескадри для перевезення атомових бомб. Ці ескадри вже є вишкочені і готові до акції. Вони обіймають 32 бомбардувальники. Команда маринарки певна, що вони можуть досягнути кожне місце в світі, принаймні такі, які є об'єкти стратегічним планом. Бомбардувальники мають виступити з 55,000 фунтів, тобто на половину менший ніж бомбардувальники марки Бі-29. З того знавіть заключають, що Америка має малі атомові бомби, хоч наслідки їх вибуху не мусять бути меншими ніж першої атомової бомби з попередньої війни.

ТРУМАН ПЛАНУЄ ПОДРОЖ ДО ЧІЛЕ

На пресовій конференції у Вашингтоні президент висловив своє вдовіль з позички Аргентині, в сумі \$125,000,000, яку дістануть аргентинські банки через Експортно-Імпортний Банк. При цій нагоді кореспонденти довідалися, що президент планує подорож до республіки Чіле, мабуть у листопаді ц. р.

250 РОСІЙСЬКИХ РАДІОСВІХ СТАНЦІЙ САВОТУЮТЬ ГОЛОС АМЕРИКИ

Нью Йорк. — Росія має тепер понад 250 радіосвіх станцій, втримуваних виключно для саботажу американських і британських радіопередач, як це виявив Едвард В. Баррет, помічник секретаря штату для прилюдних справ. Баррет вніс до Європи, щоб там підготувати найбільш програму для передачі „Голосу Америки“ до країн за Залізною Загорою. Перед відъездом він висловив промову на обіді свого брата журналіста, Сігма Дельта Хі, в готелі Астор. Установлення совєтських радіосвіх станцій для заглушення „Голосу Америки“ коштує більше ніж цілий „Голос Америки“, виявив Баррет. Америка у великій мірі переломлює цей саботаж, а тепер поборолено старання, щоб його цілком зломити. —Підчас обіду роздано нагороди для призначення за передачу закордонних вістей поодинокими ко-

НОВОПРИБУЛИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХЛОПЕЦЬ ГЕРОСМ В ГУДСОНІ

В місцевості Гудсон, Н. Й., як подас п. Т. Оземчук, трапилося подія, що зробила 12-літнього новоприбулого українського хлопця, Романа Гусака, героєм дня. Вертаючи зі школи, Гусак та його двоє американських друзів, задумали поїздити по ріці знайденим на березі старим човном. Човен швидко почав потапати і Гусак з другим хлопцем прийняв до берега, а третій товариш не зміг плавати і понер в глибину води ріки. Молодий Гусак,

КОНВЕНЦІЯ У. Н. СОЮЗУ ГОЛОВНОЮ АТРАКЦІЄЮ В ГРОМАДЯНСЬКОМУ ЖИТТІ

Двадцятьд друга Конвенція У. Н. Союзу Народного Союзу, що починається вже в найближчий понеділок, 22-го травня, в місті Клівленді, Огайо, вже від деякого часу стала головною атракцією в нашому громадянському житті. Фраза „до конвенції“ повторюється безупинно, бо власне на „до конвенції“ відкладається кінцеве рішення багатьох громадських справ та імпрез, що свідчить про рішальну роллю У. Н. Союзу в цілому громадянському житті. До Клівленду починають приїздити вже поодинокі делегати, хоча головний рух з приїздом заповідається на суботу і неділю. Готель Голленден, в якому відбуватиметься Конвенція, вже від деякого часу не приймає замовлень на кімнати, бо всі місця зайняті. З деяких більших українських осередків делегати йдуть на Конвенцію в окремо винаймалих для них залізничних вагонах. Свій приїзд зголосили теж численні гості. „Свобода“ подаватиме щоденно телефонічні зведення з перебігу Конвенції та її рішень.

НЕВІЛЬНИКИ НЕ ЗДОБУДУТЬ СВІТУ — ТВЕРДИТЬ БЕВІН

ШУМАН ЗАКЛИКАЄ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЄДНОСТІ

Лондон, 19 травня. „Нівільники ніколи не подоліть людину“ — твердив вчора британський секретар закордонних справ, Ернест Бевін, на закінчення публічної сесії Північно-Атлантийської Ради, накреслюючи цим ідейно-духову базу репрезентованого Північно-Атлантийським Пактом західного спортиву совєтській агресії. Створена Заходом система — „збереже волю народів і власне в цій волі криється наша найбільша сила і наші найближчі надії, бо ми твердо переконані, що вільна людина ніколи не буде переможена невольником“ — твердив міністер Бевін. Державний секретар Дін Ачесон, що проводив наради, підкреслив їх епохальні здобутки, а французький міністер закордонних справ Роберт Шуман, закликав своїх земляків і німців „закінчити свою європейську ривалізацію“ та спільно працювати для єдності європейських народів, бо тільки в ній він бачить їх спасіння і доброту. Слово забирали теж всі інші міністри, що були учасниками наради, закликаючи до тої самої єдності, оборонної готовості та постійного розвитку вільностей і доброту всіх народів разом і кожного окрема, вбачаючи в цьому найбільшу запоруку успіху в боротьбі проти більшовизму, що поневолює сьогодні вже майже одну четверту частину людства.

ТРИГВЕ ЛІ ВІРІТЬ У „ВІДКРИТІ ДВЕРІ“ В МОСКВІ

Москва, 19. травня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, відлетів сьогодні вранці через Прагу до Парижу і Лондону з переконанням, що московські двері до переговорів для полагодження східно-західних розбіжностей ще не цілком закриті та що ці розбіжності можна б полагати, якщо б усі могучі цього звіту свої словні заяви про бажання миру потвердили своїм практичним поступуванням. Перед відъездом з Москви Лі мав ще півгодинну нараду з совєтським міністром закордонних справ, А. Вишинським, подробиць якої вже не виявлено. Лі твердить, що найбільшою перешкодою для злагоди є східно-західне напруження, він вважає підозріння. З усіх заяв і коментарів виходить, що єдиним досягненням подорожі Лі до Москви та його розмов з совєтськими лідерами можна вважати те, що вони не відібрали генеральному секретарю О. Н. охоти продовжувати свої зусилля для справи миру.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХАРЧУВАННЯ ЗАКІНЧИЛА СВОЮ СЕСІЮ

Рим, 19. травня. — Організація Прохарчування і Сільсько-Господарства О. Д. закінчила тут свою сесію, визначаючи чергову на 6-го листопаку у Вашингтоні. На сесії не винесено жадних важливіших рішень, натомість прийнято до відома виступ з організації совєтських сателітів. довго не думаючи, кинувся в холодну воду і вирятував вже напів неприємного товариша.

ШІСТЬ ПУНКТІВ ДЛЯ ОБОРОНИ ЗАХОДУ ВИСЛІДОМ НАРАД В ЛОНДОНІ

Лондон, 19 травня. — Міністри закордонних справ 12-ти об'єднаних Північно-Атлантийським Пактом країн, що творять Північно-Атлантийську Раду, закінчили вчора ввечері свої наради, ухвалюючи та проголошуючи у їх висліді такі шість головних пунктів для скріплення союзу вільних країн Заходу та для їх оборони:

1. Створення постійного езекутивного комітету зі заступників міністрів закордонних справ, що запевнив би тяглість і керівництво для рішень Ради. Комітет мав би бути очолюваний американцем, хоча цього окремо в проголошенні не стверджено.

2. Порозуміння між міністрами закордонних справ щодо принципів, які мали б правити напрямними в праці цього та інших комітетів.

3. Видача вказівок для оборонного, оборонно-фінансового і господарського комітетів в справі перевірки проблеми і можливостей створення відповідної військової сили та підтримання фондів на її адержання, як однієї з проблем, нерозривно зв'язаної з іншими.

4. Декларація, якою признається, що в боротьбі за досягнення безпеки в обличчї совєтського нападу кошта оборони повинні бути покриті пропорційно розмірам країн та рекомендації, щоб кожна з партій „дав свій повний вклад взаємною допомогою та в усіх інших можливих до здійснення форм“. Це рівняється запевненню, що Злучені Держави Америки не потребуватимуть покривати більше ніж пропорційні видатки на оборону.

5. Потвердження в принципі думки про розбудову збройної потуги радше під кутом потреб колективної безпеки ніж для зрівноваження національних сухопутних, морських і повітряних збройних сил. Це допоможе краще використати наявні ресурси кожного партнера.

6. Створення Північно-Атлантийської Ради Плянунання для заморського постачання. Рада складатиметься з представників надморських країн з-поміж партнерів договору і її завданням буде наглядати над мореплаванням і морським постачанням для оборонних цілей, як теж приготувати план мобілізації та забезпечення цього постачання на випадок війни.

Крім цих шістьох пунктів, міністри ЗДА, Британії, Франції і Канади висловили „надію“, що Злучені Держави і Канада братимуть участь та проболать заходи для дальшого скріплення господарської співпраці між Канадою і ЗДА та європейськими країнами тепер, під час діляння Плянун Маршала, та після його закінчення в 1952 році. Великодержавні міністри теж погодилися щодо нової політики відносно Австрії, признаючи безнадійність зусиль заключити з тою країною мировий договір, з огляду на саботаж з боку Совєтів. Подробиці цього рішення мають бути проголошені сьогодні. Найважливішим рішенням вважається створення постійного Езекутивного Комітету з осідком в Лондоні. Номінації представників до цього Комітету мають бути проголошені в найближчих тижнях, якщо не днях.

МОЖЛИВІСТЬ ЗМІНИ ВИБОРЧОГО ЗАКОНУ У ФРАНЦІЇ

Париж, 19. травня. — Зміна виборчого закону та реорганізація урядової системи у Франції є тепер головною проблемою цілого ряду нарад, конференцій і конгресів поодиноких французьких партій, включно з популярно-республіканською премієра Жоржа Бідо, що відбуває тепер свій конгрес в Нантес. Радикальна партія на своєму конгресі вже ухвалила великою більшістю голосів поворот до виборчого закону з-перед війни. Теперішню систему пропорційного представництва в парламенті обстоюють ще до деякої міри популярні республіканці та комуністи. Партія де Голля ставиться до неї досить диферентно, тоді як всі інші партії домагаються зміни. Досі вплинуло вже дев'ять різних проєктів такої зміни.

ЗАХІДНА НІМЕЦЬКА ОБМІРЮЄ СПРАВУ ВИВОЗУ СТАЛІ ДО СОВЕТІВ

Франкфурт, 19. травня. — Західні аліанти і західно-німецькі представники обмірковують тепер можливість бодай частинного скасування заборони вивозу рурської сталі та її продуктів в совєтську зону, виданої свого часу з огляду на сильне заборговування совєтської зони та невиконання нею договірних зобов'язань щодо постачання збіжжя в західні зони. В останньому Совєті сплатили більшу частину своїх боргів і це створює передумови нового оживлення товарообмінної торгівлі між зонами.

ІТАЛІЯ ПІШЛА Б НА КОМПРОМІС В СПРАВІ ТРИСТУ

Лондон, 19. травня. — Італійський міністер закордонних справ, граф Карльо Сфорца, що брав участь в конференції Північно-Атлантийської Ради, заявив тут учора, що Італія „повітала б чесний компроміс“ з Югославією в справі Тристу. Він говорив про справедливість як першу передумову тривкого миру.

ПЛАНУВАНІЙ ЗАМАХ НА БОЛГАРСЬКОГО КОРОЛЯ

Каїро, 19. травня. — Єгипетська преса повідомила про невдалу спробу вбити 13-літнього болгарського короля на вигнанні, Сімеона. Поліція мала тасмі повідомлення про плани вбивства і заарештувала в Александрійському порті двох підозрілих змовників.

НАРОДОВЕВІСТВО НІМЕЦЬКИХ ПОЛОНЕНИХ В СОВЕТАХ

Париж, 19. травня. — Совєтський закордонно-політичний журнал „Новое Время“ накидається на Злучені Держави Америки і Британію за „обеславлення“ Совєтського Союзу після проголошення про закінчення репатріації німецьких воєнно-полонених. „Новое Время“ стверджує, що справді репатріовано всіх, а хто не вернувся, той, певно, „помер“. Німці обраховують, що так „померло“ в Совєтах понад один мільйон полонених.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На пів року	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00

В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
Число з понеділка (з англійською частинкою):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На пів року	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакції не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Фундація Ракефелера в минулому році

Казкові багатства колишнього нафтового короля Джона Ракефелера не пішли на марне. Про це можна перекоонатися з книжкового звіту Фундації Ракефелера за 1949 рік, оприлюдненого перед двома тижнями. Президент Фундації Честер І. Барнард, пригадає, що початковою оцінкою призначив на фундацію свого імені \$182,814,480. За минулих 20 років Фундація мала приходів на \$14,746,000, а найнижче \$6,627,000 річно, отже пересічно по \$8,000,000 кожного року. Внаслідок надзвичайно великих гідатків у рр. 1946, 1947 і 1948, коли то видано \$30,390,308 понад приходи, зменшився основний фонд з попередніх \$218,000,000 до \$153,000,000. Де кінця минулого року з самої Фундації вжито на різні потреби \$124,773,015, а крім того \$313,873,856 з приходів. Увесь маєток по ціні на ринку у дні 31 грудня 1949 р. виносить \$226,000,000.

У фундаційній акті з 1913 р. з'ясовано цілі Фундації Ракефелера так: "Підносити добробут людства по цілому світі". За минулий рік видано на згадані цілі загальною \$11,058,124, а на теперішній 1950 рік осталося на працю, згідно з цілями фундації \$19,190,167. Якщо йдеться про діяльність Фундації в минулому році, то през. Честер І. Барнард каже, що з огляду на цілковиту змінені відносини в теперішньому світі два моменти заставили Фундацію змінити засяг праці. Один момент — це існування Залізної Заслони, яка поділяла світ на дві частини; другий — це відмінний спосіб думання в Західному світі. Давніше обраховувано різні видатки в мільйонах, а тепер уже рахують у біліонах доларів.

Глибокі політичні зміни не дозволили Фундації Ракефелера продовжувати її працю в Польщі, Чехо-Словаччині, Угорщині й Китаю. Упродовж минулого року бюро Міжнародної Секції Здоров'я Фундації Ракефелера на Далекому Сході мусіли бути перенесені з Шанхаю до Макао, а далі до Бангалору, в Індії. Увесь персонал відтягнуто з Китаю, а проект лікування малярії, який уже діяв на острові Формоза, був переданий під опіку урядові.

Донедавна Фундація Ракефелера була головним джерелом для постачання фондів на утримання стипендій для способних закордонних студентів. Тепер, як це виказує звіт Освітньої Організації при Об'єднаних Державах, видатки

Фундації на такі цілі зменшили до двох відсотків в порівнянні з 15,070 стипендій, які має Фундація до розпорядку.

Так, як справи тепер стоять, дотації на наукові стипендії з Фундації покривають тільки один відсоток колишніх потреб. У минулому постачала Фундація засобів для 1,800 наукових установ.

У загальному Фундація видала в минулому році на медичні цілі в саме на дослідні в психіатрії, неврології й сподіваних науках, кругом півтора мільйона дол. для 27 установ в Америці й інших країнах. Ці установи й приклади для них вичислені в звіті по-ім'янно.

Дальше йде прихід на експериментальну біологію у 53 установах у загальній сумі \$2,110,855. На суспільні науки у 31 установі видано \$1,796,625. На загально людські цілі,

Микола Чубатий.

Майбутнє українсько-американської молоді

І. Усталений виховний ідеал американських українців, себто виховання американського українця-християнина, з якого ждали б мати користь Америці та Україні, можна досягнути навіть серед трудних обставин американського будня, але тільки скоординовано та дружною співпрацею доми, церкви, школи, дитячих виховних установ, вакаційних осель та відповідною лектурою для молоді.

Українсько-американський дім.

Найповажніша пайка праці в напрямі збереження української дитини в Америці для українського народу спадає таки на дім, дарма, що важка праця обох родичів що працює сильно утруднює. Все таки родичі в Америці від того обов'язку звільнитися не можуть.

Коли ми нині маємо якусь частину молодого покоління американських українців з'яваного з українських народом, то це заслуга майже виключно доми, оцього традиційного здорового селянського українського доми.

Навіть й при найбільш тяжких заняттях родичів дитина мусить вносити з доми знання української мови, знання рідної молитви, привязання до української пісні, до укра-

їнської звичай, зв'язаних з Різдвом чи Великднем. Всі ці засоби збуджують в дитині сентимент до українського народу та його культури.

Церква виховничою молоді. Уже понад 60 літ головним засобом, що тримає масу американських українців при українсько-американській спільноті та її умовальності, є Церква. Таку роль тут за морем Українська Церква куди більше сповняє, ніж на рідній землі. Вона тримає при українсько-американській спільноті навіть таких американських українців, які вже не знають української мови. Важним чинником в цій справі є церковний обряд, богослужбна мова. Річ природна, що наша церковна богослужбна мова мусить залишитися. Не стає б її, так не стане американських українців. Конечні воми ввели вже частинно мову англійську до церковної проповіді. Ця практика бажана тільки там, де вона конечно потрібна.

В зв'язку з величезною роллю церкви у вихованні американсько-українського покоління вирінає справа молитви рідною мовою, себто українською, згідно церковно-словесною, що є вже радше старо-українською ніж чужою мовою. Розмова людини з Богом це найінтимніша розмова

людського серця. В найважливіших хвилинах життя людини шепче молитву, що її навчався від матері. Боротьба за молитву в рідній мові має вже своє минуле в історії виховання людства. Згадати б хочби тільки польську Вжесню, де введення молитви чужою мовою спричинило страйк дітей, який потряс цілою Європою. Справа молитви в рідній мові це дуже поважна справа.

В часі війни американські вояки українського роду, які вже не вживали української мови в практичному житті, на фронті часто пригадували собі з трудом Отче наш в слов'янській мові, що його вчили родичі, у святому переконавшись, що ці містичні слова з часів дитинства збережуть їх шкору, ніж добре відома молитва в англійській мові. Автор тих стрічок сам мав нагоду читати такі листи, які звичайно кінчилися проханням прислати молитвослов з двома текстами, щоб вояк міг собі пригадати молитву, що її його навчили мати та батько. Українська молитва це могутня чуттєва сила, яка вряже американського українця найгіршими струнами душі з Українською Церквою, з українським народом. Легкодушній і могутній силі не слід позбуватися.

Українсько-американське шкільництво.

Бажаним є, щоб солідна сітка церковних шкіл охопила можливо найбільше число українсько-американської молоді та виховувала її в душі наміченого виховного ідеалу, приспособляючи молодих американських українців жити в майбутності життям американця, члена української збірноти. Людина живе не тільки хлібом, але й Словом Божим, написано у Святих Письмах. Але до життя крім ідеалів людини така потреба хліба і вона мусить мати змогу його добувати.

Впродовж згаданого короткого побуту в Америці стрічався американців чужинського походження, які гірко нарікали на батьків за те, що виховуючи їх тільки в рідній гетт-і, не ввели їх в американське життя. Йшло це про поляків, що люблять не раз пересаджувати у своїм патріотизмі. Я чув, як ці виховані польські школи нарікали на саму Польщу, що стала джерелом їх життєвої невдачі. На цих прикладах нам теж треба чогось вчитися.

В глибокому почутті відповідальності перед українським народом скажу, що в Америці чисто українська школа чи тільки з англійською мовою як предметом, стала б кривдою для українсько-американської дитини, яка не мала б змоги пізнати

основно американського життя, щоб почуватися в ньому своєю. Українсько-американська дитина мусить бути повним американцем, коли не коче собі замкнути життєвої кар'єри зі школою для себе і зі школою для України.

Людина не введена в американське життя все мусіла б бути чужинцем, навіть коли вона роджена в Америці. Перед нею була б замкнена змога змагатися з іншими американцями в цій демократичній країні за краще місце в громадянстві.

Тому школа для американсько-українських дітей повинна бути у всіх практичних предметах американська не тільки мовою, але й духом. Всеж таки в цій школі дуже важливе місце мусить займати українознавство. Українській мові треба призначити багато годин тижнево, її повинні вчити кожного дня в часі годинних лекцій. Дитина теж мусить опанувати основні відомості про минуле українського народу та про його теперішнє життя. Бодай п'ять годин навчання української мови та дві години історії з географією, себто сім годин тижнево, повинно бути в шкільному плані українсько-американської початкової школи.

Стільки годин тижнево повинно мати українознавство також в гімназіях чи академіях, як їх в Америці денне називають.

Щоб українознавство надало поважний характер, воно мусить бути предметом нормальної науки, а не надбод-тяжковим предметом поза наукою. Вже саме поставлення українознавчих предметів поза нормальний план навчання викликає у молоді підсвідомий стан легковажності тих предметів, не враховуючи цього, що дитина й так уже перетомлена нормальною наукою.

Можуть насуватися труднощі з боку шкільного американського закладу давати в поодиноких стейтах, де живе українське населення в більш ніж скупченнях. Мало не у всіх східних та середньох стейтах шкільне законодавство передбачає можливість навчання частини предметів в неанглійській мові. Однак куди краще подбати, щоб стейтова легіслатура ухвалила закон, що вводить би українську мову як признану чужу мову в школах стейту. Тоді молоді, вивчаючи українську мову, може дістати так звані кредити, себто те, що ці предмети будуть зараховані їм замість таких мов, як французька чи німецька. Про такий закон можна дуже легко постаратися.

Величезним осягом американських українців є церков-

(Довіщення на стр. 3-116)

Ольга Мак.

Авторські права застережені!

"ЕЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріалів).

Про самого Ежова було відомо, що ще в часі революції відзначався найбільше тим, що тримався від фронту не ближче, як у віддалі 20 км., а для збудження апетиту перед їдою власноручно мордував у різні способи по кілька молодих хлопців, зловлених йому спеціально для цієї розваги. Штат його низових неплебників НКВД постійно поширювався і добирався з найгірших відпадків суспільності, садистичних збоченців і криміналістів.

Легко собі уявити почування цілого „щасливого советського народу“, відданого у безконтрольну владу цієї дикой і майже поголовно неграмотної банди!...

Оскільки регулярні суди бу-

ли шоківка день це модерне „правосуддя“, помімо смертних вироків, виганяло з кожного міста в напрямі до залізничних двірців у супроводі чистенного конвою довжелезні галки обдертих і вимушених людей, на котрих вже чекали заграбовани вагони, щоб віднести свої жертви на Далекий Схід або похмуру Північ, на довгі, роки заслання, на холод, голод, на знущання, хвороби і смерть. На їхнє місце торми поповнювалися новими і були так переповнені, що ввази могли спати тільки сидячи і то по-черзі...

А в покритих вічними снігами пустелях, в непрохідних лісах Сибіру і Далекого Сходу виконувалися величезні роботи: будувалися міста і гігантські воєнного промислу, прокладалися тисячі кілометрів нових залізниць, в погоні за цінними копалинами розривалися земні надра, змінялися русла рік, прокопувалися водні канали, вирубувалися на експорт сотні квадратних кілометрів лісу — все дармовими робочими руками!

Жіноча „еманіпація“, звільнивши частково недавніх „рабінів“ від кухні і виховання дітей, наложивши „натовість“ на них нові зобов'язання і права — ділитися долом мужчн по в'язницях і засланнях, як рівних з рівними...

І в той самий час, коли на астанях гинули сотні тисяч людей, коли відвали матері і сиротливі діти, коли ціла країна захлистувалася від безземного пролитої крові і сліз, — ревні поспіаки з НКВД по-стійно авансували, діставали відзначення і винагороди та найціннішу частину сконфіскованого у своїх жертв майна. Чим більше запропастих той чи інший кат людей, чим неймовірніші „злочини“ вдалося йому сфабрикувати, тим щедріше силалися на нього відзнаки і винагороди, тим більше посувався він у своїй злочинній кар'єрі.

Чи ж не варт було старатися?!

В очікуванні катастрофи.

Україна, котра ще в часі Першої Світової Війни поста-

вила збройний опір большевикам за свою незалежність і отра по кількості населення і природним багатствам стоїть на другому місці у всій Советській Федерації, вважалася найбільш небезпечною у своїх сепаратистських тенденціях і тому у всіх попередніх кампаніях терпіла найбільше. Але особливо тяжко постраждала на ній „ежовщина“, скеровували цим разом вістря своєї невпевненості проти серця і мозку пації. Після того страшно спустошеного смерчу рідко де залишилася родина, не надцерблена арештом.

Ці прокляті роки дикого розгулу НКВД-івської банди застали нас на Україні в місті Х. На жаль, ні повної назви міста, ні провінції, в якій воно знаходилося, назвати не можу...

Я була замужем за професором високої школи і в той час мала дві донечки: 4-х років і 1-го року.

Вконуючи обов'язки дружини і матері, я одночасно вчилася в тому Педагогічному інституті, де працював мій

муж, і в липні 1938 року мала скласти державні іспити та дістати диплом професорки середніх шкіл („середня школа“ у большевиків відповідає приблизно європейській 8-ми класовій гімназії). А що належала по успішності до найсильніших студентів, то заздалегідь дістала пропозицію від дирекції по закінченні студій зайнятися асистенткою при кафедрі літератури в інституті.

Але дарма, що мені поспіхалося майбутнє, дарма, що чоловік мій також мав порівняно високоплатну посаду, дарма, що ми були добре дібраним подружжям, — щасливим ми не почувалися ніколи! Жалхлива дійсність доволішнього світу настирливо діралася до нашого мирного домашнього вогнища і отруйовувала нам кожен найрадісний хвилину. Особливо ж підкреслювала невпевненість нашого шастя той факт, що батько мого мужа ще в часі Першої Світової Війни втік зі своєю старшою донькою закордон і більше не повернувся. В наслідок того мій муж, а разом

з ним і я, почували себе в постійно напруженій тривозі і для безпечності мусіли щороку міняти місце побуту. Цю правду, з боку офіційних чинників проти нас ніхто не виступав, але окремі факви свідчили, що політична розвідка не спускала нас з ока. Зрозуміти може це хіба та людина, котра знає складні бюрократичні процедури реєстрацій на право мешкання, церемонії звільнення і прийняття на працю, коли мусілося виповняти довжелезні запутані анкети, писати докладні автобіографії і виповняти десятки інших клопітливих, формальностей, смішних-і незрозумілих для цілого несовітського світу. Отже, при проходженні цих всіх процедур виявлялося нещучим, що за нами слідили і про нас знають багато таких подробиць, про котрі ми самі ніколи не думали.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

